

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
8 mei 2019

Ons kenmerk
TLE/U201900240
Lbr. 19/031
Telefoon
070-3738393

Bijlage(n)
-

Onderwerp
Klimaatakkoord

Samenvatting

In de Investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' van maart 2017 hebben de gemeenten, provincies en waterschappen hun gezamenlijke plannen gepresenteerd om de overgang naar een energieneutraal en klimaatbestendig Nederland te versnellen. In het Interbestuurlijk Programma is vervolgens overheidsbreed overeengekomen de CO₂-uitstoot met 49% terug te dringen in 2030 en dit te concretiseren in een Klimaatakkoord. In maart 2018 zijn partijen het gesprek over het Klimaatakkoord gestart aan de sectortafels 'gebouwde omgeving', 'elektriciteit', 'industrie', 'mobiliteit' en 'landbouw en landgebruik'. Gemeenten zijn actief betrokken geweest en hebben zitting gehad aan alle tafels.

Op de Buitengewone ALV van 30 november 2018 zijn drie randvoorwaarden vastgesteld waaraan het Klimaatakkoord moet voldoen:

- i. het gemeentelijk tempo is afhankelijk van haalbaarheid en betaalbaarheid van de energietransitie voor de samenleving;
- ii. gemeenten hebben de juiste bevoegdheden nodig om hun regierol te kunnen uitvoeren;
- iii. er is een vergoeding nodig voor de toename in uitvoeringslasten voor gemeenten.

Op 21 december 2018 is het 'ontwerp van het Klimaatakkoord' gepresenteerd. Dit ontwerp is door PBL en CPB doorgerekend. Inmiddels heeft het kabinet aangegeven meer tijd nodig te hebben om te komen met een reactie op de voorstellen voor het Klimaatakkoord. Deze ruimte zullen wij benutten voor het gesprek dat wij reeds voeren over de punten waarover wij aanvullende afspraken willen binnen uw randvoorwaarden (zie hieronder). Dat het kabinet meer tijd nodig heeft, betekent ook dat wij u op de ALV van 5 juni nog geen definitieve tekst voorleggen. Zodra het kabinet haar reactie heeft gegeven en er een 'voorstel voor het Klimaatakkoord' ligt, zullen wij u benaderen voor

zowel de vorm als het tijdstip voor besluitvorming binnen de vereniging. Besluitvorming zal in ieder geval na de zomerperiode plaatsvinden. Afhankelijk van de mogelijke aanpassingen in de huidige teksten van het Klimaatakkoord en doorlooptijd kan daarbij worden gekozen voor een extra ALV of een formele ledenraadpleging (eventueel met bijeenkomsten in het land).

In afwachting van het definitieve Klimaatakkoord hebben wij de inhoud van het ontwerp Klimaatakkoord van 21 december 2018 reeds getoetst aan de drie randvoorwaarden van de ALV. Naar het oordeel van het VNG bestuur voldoet het ontwerp Klimaatakkoord op de belangrijkste inhoudelijke gemeentelijke vraagstukken aan deze randvoorwaarden. Wel is het nodig om binnen deze randvoorwaarden te komen tot aanvullende afspraken op de volgende punten¹:

- verbreding van het artikel 2 Financiële-verhoudingswet onderzoek naar alle sectortafels;
- een half jaar extra tijd om te komen tot de eerste versie van de Regionale Energiestrategie (RES 1.0);
- voor succesvolle uitvoerbaarheid van de afspraken willen we goede afspraken over de marktordening van warmte (en de warmtewet);
- meer zekerheid rondom het VNG-uitgangspunt 'woonlastenneutraliteit';
- aanvullende interbestuurlijke afspraken over de toekomstige uitwerking.

Op dit moment komen de sectortafels nog bij elkaar om verschillende thema's vanuit het ontwerp Klimaatakkoord verder te bespreken. Hierbij worden door de VNG-vertegenwoordigers ook de door u gestelde randvoorwaarden en de aanvullende punten meegenomen.

---

¹ Wij hebben u hierover geïnformeerd in de [ledenbrief van 25 maart 2019](#).

Aan de leden

Datum

8 mei 2019

Ons kenmerk

TLE/U201900240

Lbr. 19/031

Telefoon

070-3738393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Klimaatakkoord

Geacht college en gemeenteraad,

Gemeenten zijn volop uit de startblokken gekomen om vanuit ambitieuze collegeprogramma's te werken aan de energietransitie. Samen met bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties werkt u bijvoorbeeld aan het plaatsen van oplaadpunten voor elektrische auto's of het faciliteren van zonnepanelen op eigen dak. Hiermee draagt u bij aan het verminderen van energieverbruik, het verminderen van onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen.

Als gemeente staat u niet alleen in deze opgave. Met de Algemene Ledenvergadering (ALV) motie 'Klimaatakkoord'² hebt u uw ambitie verbonden aan het breed gedragen Klimaatakkoord van Parijs en benadrukt u dat het noodzakelijk is de doelen uit dit akkoord te behalen. Samen met provincies en waterschappen hebt u daarnaast de 'Duurzame Investeringsagenda' opgesteld waarmee u het kabinet oproept mee te doen.³ Met succes: in 2017 hebben gemeenten en medeoverheden de ambitie gesteld om onze CO₂-uitstoot met 49% terug te dringen in 2030 en dit te concretiseren in een Klimaatakkoord tussen overheden, bedrijven en maatschappelijke partners.⁴

---

² [Motie 6 over het Klimaatakkoord op ALV van 27 juni 2018](#), aangenomen met 98,99% van de stemmen.

³ [Decentrale overheden presenteren duurzame investeringsagenda als aanbod aan kabinet](#).

⁴ Afspraak in het [Interbestuurlijk Programma](#) (IBP).

Klimaatakkoord, randvoorwaarden ALV en extra benodigde tijd

In maart 2018 zijn partijen het gesprek over het Klimaatakkoord gestart aan de sectortafels 'gebouwde omgeving', 'elektriciteit', 'industrie', 'mobiliteit' en 'landbouw en landgebruik'. Aan iedere tafel worden de gemeenten via de VNG vertegenwoordigd door een gemeentebestuurder.⁵ Gemeenteambtenaren zijn betrokken bij de ambtelijke voorbereiding. Als VNG hebben wij u geïnformeerd over de voortgang en hierover het gesprek gevoerd in het land.⁶

Op de Buitengewone Algemene Ledenvergadering van 30 november 2018 hebt u drie randvoorwaarden gesteld (hierna: ALV-randvoorwaarden) waaraan het Klimaatakkoord moet voldoen:

1. Het tempo waarin gemeenten met de uitvoering aan de slag kunnen is afhankelijk van de mate waarin de energietransitie haalbaar en betaalbaar is voor de samenleving. De gemeenten staan voor een zorgvuldig proces.
2. Gemeenten krijgen de juiste bevoegdheden om hun regierol ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren.
3. Een vergoeding voor de toename in uitvoeringslasten voor gemeenten.

Na het vele voorwerk is op 21 december 2018 het 'ontwerp van het Klimaatakkoord' gepresenteerd dat daarna is doorgerekend door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Planbureau (CPB). Over de uitkomsten van deze doorrekeningen hebben wij u op 25 maart geïnformeerd met een ledenbrief.⁷

In de maand april 2019 heeft het Rijk, als één van de initiatiefnemers van het Klimaatakkoord, aangegeven meer tijd nodig te hebben voor haar reactie op het Klimaatakkoord. Hierdoor kunnen wij u ten tijde van de ALV nog geen definitieve tekst voorleggen.

Toetsing 'ontwerp Klimaatakkoord' december 2018 aan randvoorwaarden ALV

Aangezien er op dit moment nog geen definitieve tekst beschikbaar is, is de meest recente versie het 'ontwerp Klimaatakkoord' dat is gepresenteerd op 21 december 2018. Het PBL stelt dat uitvoering van dit ontwerp zal resulteren in 43% tot 51% CO₂-reductie. Dit is een bemoedigende uitkomst op basis waarvan de overheidsbrede doelstelling van 49% CO₂-reductie in 2030 theoretisch haalbaar is.

In aanvulling op de bevindingen van het PBL hebben wij de inhoud van het 'ontwerp Klimaatakkoord' getoetst aan de drie ALV-randvoorwaarden. Graag leggen wij onze bevindingen aan u voor. Per randvoorwaarde benoemen wij steeds de vervolgsafspraken die op een aantal vraagstukken nog moeten worden gemaakt. Op voorhand is niet duidelijk of de verschillende vervolgsafspraken in het Klimaatakkoord zelf terecht zullen komen of in aanvullende interbestuurlijke afspraken. In het geval van aanvullende interbestuurlijke afspraken zal het naar verwachting gaan om afspraken tussen medeoverheden.

---

⁵ De bestuurders zijn verbonden aan de VNG-commissie Economie, Klimaat, Energie en Milieu.

⁶ Wij hebben het gesprek met u gevoerd in iedere provincie tijdens de [bestuurlijke 'roadshow' RES & Klimaatakkoord](#) en bij [gesprekken over de Meerjarenvisie](#). Ook zijn er [2 landelijke werkconferenties](#) georganiseerd. Wij hebben u per [ledenbrief](#) geïnformeerd op 17 juli 2018, 2 november 2018, 21 december 2018 en 25 maart 2019.

⁷ Op de website van het Klimaatakkoord vindt u het ['ontwerp van het Klimaatakkoord'](#), de [doorrekening van het PBL](#) en [die van het CPB](#). Wij hebben u geïnformeerd met de [ledenbrief van 25 maart 2019](#).

Toetsing aan randvoorwaarde 'haalbaar en betaalbaar voor de samenleving'

Op de volgende punten draagt het ontwerp Klimaatakkoord bij aan de randvoorwaarde:

- Met het stapsgewijs stopzetten van de aardgaswinning in Groningen staan we voor de uitdaging onze gebouwde omgeving te verduurzamen en aardgasvrij te maken. Dit komt erop neer dat vanaf 2021 circa 50.000 woningen per jaar moeten worden verduurzaamd. Ruim voor 2030 moet dit tempo liggen op 200.000 woningen per jaar. Om dit haalbaar en praktisch uitvoerbaar te maken, en gemeenten de gewenste regierol kunnen oppakken, hebben de VNG bestuurders aan tafel voorgesteld dat gemeenten een 'transitievisie warmte' op zullen gaan stellen om inzichtelijk te maken wanneer welke wijk van het aardgas af gaat en wat daarvoor de mogelijke alternatieven zijn. Gemeenten en stakeholders worden hierin ondersteund met een leidraad. Deze afspraak is terecht gekomen in het ontwerp Klimaatakkoord.
- Om de duurzame energieopwekking op land haalbaar te houden, is aan de sectortafel Elektriciteit een ambitie afgesproken van 35 TWh (terawattuur) aan hernieuwbare energieopwekking op land. Dit is een directe doorwerking van de overheidsbrede ambitie om in 2030 een CO₂-reductie van 49% te halen. Gemeenten, waterschappen en provincies hebben voorgesteld om dit interbestuurlijk en intermaatschappelijk te vertalen naar de relevante (ruimtelijke) besluitvorming en participatie middels de Regionale Energiestrategie (RES). Decentrale overheden hebben daarmee zelf de regie op de regionale vertaling en uitvoering van deze doelstelling. De RES is opgenomen in het ontwerp Klimaatakkoord.

Om invulling te geven aan de randvoorwaarde zijn vervolgspraken nodig:

- Woonlastenneutraliteit vraagt nadere uitwerking. Hierop heeft het kabinet wel de toezegging gedaan tot een eerlijke lastenverdeling tussen inwoners en bedrijven te komen⁸, VNG wil dat onderzocht wordt of de ambitie om 1,5 miljoen woningequivalenten te verduurzamen haalbaar is met 'woonlastenneutraal' als uitgangspunt. Daarnaast willen we interbestuurlijk onderzoeken wat er nodig is om de energietransitie betaalbaar te laten zijn voor huishoudens.
- Er is meer tijd nodig voor het opstellen van de eerste versie Regionale Energiestrategie (RES 1.0). Om stakeholders voldoende te kunnen betrekken is het wenselijk een half jaar extra tijd ter beschikking te krijgen en daarmee de opleverdatum van de RES 1.0 te wijzigen in „1,5 jaar na de formele start van het uitvoeringsproces van het Klimaatakkoord”.

Toetsing aan randvoorwaarde 'de juiste bevoegdheden'

Op de volgende punten draagt het ontwerp Klimaatakkoord bij aan de randvoorwaarde:

- De regie voor het aardgasvrij maken van wijken ligt bij gemeenten. In de transitievisie warmte legt de gemeenteraad een realistisch tijdspad vast waarop wijken van het aardgas gaan. De VNG heeft aan de sectortafel 'gebouwde omgeving' onder andere aangegeven dat de zogenoemde 'afsluitbevoegdheid' en aanscherping van de Warmtewet (waarbij bevoegdheden van gemeenten en hun partners in lijn worden gebracht met de uitvoeringskracht van gemeenten) essentieel zijn en zo snel mogelijk interbestuurlijk moeten worden uitgewerkt, in ieder geval voor eind 2021.
- Gemeenten hebben aangegeven dat keuzes voor duurzame energieopwekking niet van bovenaf moeten worden opgelegd, maar dat de bevoegdheden hiertoe decentraal en regionaal belegd moeten worden. De decentrale overheden hebben voorgesteld om samen met waterschap, rijk, burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties Regionale

---

⁸ Toegezegd op de [persconferentie van 13 maart 2019](#) in reactie op de doorrekeningen van de planbureaus.

Energiestrategieën (RES) op te stellen.⁹ Hierin wordt bepaald hoe nationale afspraken over warmte- en elektriciteitsambities regionaal worden ingevuld en wordt de verbinding gelegd met de transitievisie warmte.

- Met betrekking tot energiebesparing bij bedrijven wordt op verzoek van onder andere de VNG gewerkt aan harmonisatie in wet-/regelgeving tussen enerzijds de beoordeling van reductieplannen door RVO en anderzijds de bevoegdheden van onder andere gemeenten met betrekking tot vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- Toezegging om te komen tot een interbestuurlijke aanpak van veenweideproblematiek waaronder bodemdaling.

Om invulling te geven aan de randvoorwaarde zijn vervolgspraken nodig:

- De bevoegdheid om woonwijken van het aardgas te ontkoppelen moet wettelijk nader worden uitgewerkt. Hiervoor is een eerste aanzet gedaan met een amendement op de Crisis- en herstelwet.¹⁰
- Er is nadere duiding nodig hoe gemeenten samen met stakeholders succesvol warmtenetten kunnen realiseren. Hieronder vallen vraagstukken rond marktordening, het ontbreken van marktaanbod in gebieden waar dit niet rendabel is en het opslaan/distribueren van warmte.
- De VNG heeft als randvoorwaarde gesteld dat bovenstaande benodigde bevoegdheden beschikbaar moeten zijn als gemeenten de warmtetransitievisie vaststellen.

Toetsing aan randvoorwaarde 'vergoeding uitvoeringslasten'

Op de volgende punten draagt het ontwerp Klimaatakkoord bij aan de randvoorwaarde:

- Om de energietransitie naar aardgasvrije wijken in de gebouwde omgeving vorm te geven en transitievisies warmte op te stellen, wordt t/m 2021 in totaal € 150 miljoen beschikbaar gesteld. VNG heeft aangegeven dat de uitvoerbaarheid in het gedrang komt als de uitvoeringslasten niet vergoed worden. Op dit moment is het onmogelijk om de precieze uitvoeringslasten te bespreken aangezien het voor veel gemeenten een nieuw beleids- en uitvoeringsgebied is. Om de daadwerkelijke gemeentelijke uitvoeringskosten na 2021 te ondervangen is afgesproken in het Klimaatakkoord dat rijk en VNG de Raad voor Openbaar Bestuur vragen deze kosten inzichtelijk te maken middels een onderzoek artikel 2 Financiële-verhoudingswet.
- Voor gemeentelijke proeftuinen aardgasvrije wijken is € 120 miljoen beschikbaar gesteld. De VNG heeft aangegeven dat dit onvoldoende is voor de ambities van gemeenten. Gesprekken lopen om dit verder te verruimen.
- VNG heeft met IPO en UvW gepleit voor financiële middelen om Regionale Energiestrategieën op te stellen. Hiervoor wordt de komende drie jaren per jaar € 12,5 miljoen (klimaatenvolpe) + € 10 miljoen (additioneel) beschikbaar gesteld.
- Toezegging om financiële middelen in te kunnen zetten voor laadinfrastructuur van elektrisch vervoer.

Om invulling te geven aan de randvoorwaarde is een vervolgspraak nodig:

- Om breed inzichtelijk te krijgen wat de gevolgen zijn voor de gemeentelijke uitvoeringslasten, is het wenselijk dat het artikel 2 Financiële-verhoudingswet onderzoek wordt verruimd naar alle sectortafels.

---

⁹ Onderdeel van de [Investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland'](#).

¹⁰ [Amendement Dik-Faber en Van Eijs](#) waardoor binnen de kaders van de Crisis- en Herstelwet mag worden afgeweken van de Gaswet.

Verdere besluitvormingsproces

Na het bekend worden van de reactie van het kabinet zullen wij u, indien mogelijk nog voorafgaand aan de ALV van 5 juni, een voorstel doen voor zowel de vorm als het tijdstip van de besluitvorming binnen de vereniging. Die besluitvorming zal in ieder geval pas na de zomerperiode plaatsvinden. Afhankelijk van de mogelijke aanpassingen in de huidige teksten van het Klimaatakkoord kan daarbij worden gekozen voor een extra ALV of een formele ledenraadpleging (eventueel met bijeenkomsten in het land). Indien het akkoord langer op zich laat wachten kan ook het moment van de Buitengewone ALV van 29 november 2019 worden overwogen.

Wij beseffen dat op dit moment nog niet alle inhoudelijke vraagstukken geheel zijn opgelost. De huidige voortgang geeft naar onze overtuiging echter voldoende houvast om voortvarend in gesprek te blijven met de andere betrokken partijen. Daarbij zullen de VNG-vertegenwoordigers aan de sectortafels op basis van de drie randvoorwaarden verder spreken over de aanvullende/openstaande punten.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr J.H.C. van Zanen
voorzitter